2. Tyrinėtieji pilkapiai ir juose aptikti deginiiniai kapai tokie pat, kaip ir 1973 m. tyrinėtųjų pilkapių.

3. Ilgojo pilkapio ŠV galo tyrinėjimai patvirtino mūsų prielaidą, kad čia taip pat yra deginiiniai kapai.

4. 1974 m. tyrinėtieji pilkapiai, kaip ir 1973 m., yra iš V–VIII a.

PAPIŠKIŲ (VARĖNOS RAJ.) PILKAPIŲ TYRINĖJIMAI 1974 IR 1975 METAIS

Juozas Markelevičius

Papiškių pilkapynas – krūsnys žinomos nuo 1973 m., kada čia 2 pilkapius ištyrė VVU[1]. Kita pilkapių dalis buvo nuardyta, ruošiant vietą Liškiavos kolūkio gyvulininkystės komplekso statybai. Po teritorijos lyginimo darbų teliko tik keleto pilkapių fragmentai. Dalis pilkapių, buvusių lomelėse, buvo užstumdyti žemėmis nuo aplinkinių kalvų.

1974 ir 1975 metais pilkapių likučius tyrinėjo MMT ir PKI.

1974 m. buvo ištirti ilgojo pilkapio ir vienos "krūsnies" likučiai. Ilgajame pilkapyje aptiktas tik akmenų grindinys, o, po juo 30–40 cm degėsių sluoksnis. Ištirtame 6x4 m plote kapų nerasta. Pilkapyje po nuardytu akmenų sampilu aptiktas deginiinis kapas be įkapių.

1975 m. rugpjūčio mėn. buvo ištirti III–V pilkapių likučiai gamybinio centro PV dalyje ir VI–IX pilkapių likučiai gamybinio centro ŠR dalyje. Visų šių pilkapių sampilai jau buvo nustumdyti buldozeriu, o pilkapių vietoje matėsi tik vienas kitas išverstas akmuo. Pastebėta,

---

[1] P. Kulikauskas, Papiškių (Varėnos raj.) pilkapiai, – AETL 1972 ir 1973 metais, V., 1974, p. 45–46.

kad po buvusiu akmenų sampilu išsiskiria apie 30-40 cm storio priemolio su degėsiais sluoksnelis, o pilkapyje V aptikti 2 deginiiniai kapai. Sudeginti kauliukai paskleisti tarp keleto akmenų, apie 40 cm skersmens ploteliuose. Tarp kapų atstumas 35-40 cm. Jie atskirti keletu apie 20 cm skersmens akmenų. Kape Nr. 1 ant kauliukų uždėtas geležinis skydo umbas, perlaužtas ietigalis profiliuota plunksna ir aštuonbriaune įmova bei sulenktas geležinis 21 cm ilgio peilis. Kape Nr. 2 ant kauliukų rastas tik panašus profiliuota plunksna 38 cm ilgio ietigalis. Visos įkapės apdegusios. Pilkapyje III rasti tik keli pavieniai kauliukai ir žalvarinės, storėjančiais galais, aštuonkampio pjūvio, ornamentuotos aplink einančiais grioveliais, apdegusios apyrankės fragmentas. Pilkapyje IV rasti tik keli kauliukai.

Buvusioje pilkapyno ŠR dalyje po išvartytais akmenimis aptiktas iki 40 cm storio priemolio su degėsiais sluoksnis, kuriame nerasta nei kauliukų, nei kokių kitų kapų žymių.

Kasinėjimai atnaujinti rugsėjo mėnesį. Gamybinio centro ŠR dalyje buvo ištirti X, XI, XV-XIX, o PV dalyje - XX-XXIV pilkapių likučiai.

ŠR dalyje tik pilkapiuose X ir XI pastebėta degintų kapų (jau nustumdytame žemės paviršiuje rasta kauliukų). Likusiuose XV-XIX pilkapiuose po akmenimis aptiktas tik molio ir priemolio su angliukais 40-50 cm storio sluoksnis. Giliau sekė nejudintas molis. Todėl lieka neaiškus klausimas, kuriuo tikslu čia pilkapiai buvę supilti. 1973 m. VVU čia tyrinėtuose pilkapiuose (mūsų sąlyginai pavadintuose XII ir XIII) rasti griautiniai kapai. Greta esančiuose X ir XI pilkapiuose rasta deginiinių kauliukų. Likusiuose pilkapiuose kapų žymių visai nėra.

PV dalyje po sąvartynu aptikti ir tyrinėti 5 pilkapių likučiai. 4 iš jų rasta po deginiinį kapą. Šiems kapams būdinga tai, kad kau-

liukai supilti ant išlyginto , 2-3 cm storio balto smėlio sluoksniu pabarstyto 0,4- 1 m diametro plotelio, apdėto iš visų pusių 20-35 cm skersmens akmenimis. Akmenys dėti ant smėlio. Po smėliu - apdegęs molio su angliukais sluoksnis. Pilkapiuose XX, XXI, XXII įkapės sudėtos ant kauliukų, o pilkapyje XXIII 2 geležinės lankinės segės, geležinė ornamentuota diržo sagtis ir geležinis peiliukas supilti į kapą kartu su kauliukais. Šio kapo radiniai smarkiai apnykę, ir segės, ir peiliukas aplipę kauliukais.

Radiniai. Keturiuose XX-XXIII pilkapių kapuose aptikti 23 radiniai, iš jų - 2 ietigaliai, 3 peiliai, 1 skydo umbas, 3 diržo sagtys, 6 lankinės segės, 6 įvijiniai žiedai - įvijos, 1 apyrankė storėjančiais galais ir žalvarinės vielos fragmentas. Radiniai į kapus pakliuvo apdegę, dalis jų - ietigalis iš pilkapio XXII, antsmilkinis (?), peilis apyrankė, žiedas, peilis iš pilkapio XXII sulaužyti. Visos lankinės segės tiesia kojele, kuri ornamentuota skersiniais grioveliais. Kai kurių segių įvijų galai nulūžę. Žiedai paplatinta vidurine įvija, ornamentuota taškeliais. Penki iš jų rasti pilkapyje XXII kartu su sulaužytu 16 cm ilgio įmoviniu ietigaliu profiliuota plunksna ir lankine sege, vienas pilkapyje XXI rastas kartu su 2 žalvarinėmis lankinėmis segėmis, diržo sagtimi, peiliu, storagale apyranke ir antsmilkiniu (?). Pilkapyje XX rastas skydo umbas (toks pats, kaip ir pilkapio V kape Nr. 1), peilis, diržo sagtis su trikampiu apkalu, žalvarinė segė bei 36 cm ilgio, ištęsto rombo formos plunksna ietigalis.

Papiškės pilkapius, tyrinėtus 1974 ir 1975 metais, reikėtų datuoti V-VIII a.

Visos vietos, kuriose įtarta buvus pilkapių, ištirtos. Atliktos paieškos ir dideliame plote (beveik 600 m^2) aplink gamybinius pastatus. Kapų galima tikėtis tik statybos teritorijoje, kur vis dar randama daik-

tų. Iš statybos aikštelės buvo atneštas sulaužytas, profiliuota plunksna, aštuonbriaune įmova ietigalis, rastas kasant duobę kolonai.

AUKŠTŲJŲ RUSOKŲ (VILNIAUS RAJ.) PILKAPIŲ TYRINĖJIMAI 1974 METAIS

Regina Volkaitė-Kulikauskienė

Aukštųjų Rusokų pilkapiai yra 17-me kilometre į ŠV nuo Vilniaus. Jie išsimėtę jauname miške, abiejose pusėse miško keliuko, jungiančio Aukštųjų Rusokų vietovę su plentu. Nuo plento pilkapiai nutolę apie 300-200 m. Grupę sudaro 35 pilkapiai, iš kurių 4 bemaž visai suardyti, o 8 - smarkiai apardyti. Pilkapiai nevienodo dydžio ir išsidėstę tarsi grupėmis po 5-6 pilkapius vienoje vietoje (pav. 13). Vyrauja 8-9 m skersmens ir 1-1,5 m aukščio pilkapiai. Tačiau esama ir didelių - 12-13 m skersmens pilkapių.

Pilkapiai labai suardyti. Kaip paaiškėjo iš vietinių gyventojų pasakojimų, jie kasinėti XIX a. pabaigoje įvairių lobių ieškotojų, tačiau ypač buvo suardyti trečiame ir ketvirtame mūsų amžiaus dešimtmetyje.

Nepaisant to, kad ši pilkapių grupė yra taip netoli Vilniaus, archeologų ji buvo išaiškinta labai neseniai. Lig šiol ji nebuvo pažymėta nei viename archeologiniame žemėlapyje, neminima ir archeologinėje literatūroje. Pirmą kartą apie šių pilkapių grupę trumpai buvo užsiminta V. Šaulio "Mūsų gamtoje" 1966 m. Nr. 12. 1971 m. ją aplankė Lietuvos TSR MA II žvalgomoji archeologinė ekspedicija.

Kadangi apie pilkapius neturėta jokių išsamesnių žinių, 1974 m. vasarą nutarta juos patyrinėti. Lietuvos TSR MA II kartu su VVU